

**Stanowisko Polskiego Towarzystwa Biologii Komórki
przyjęte w dniu 6 grudnia 2014 roku w związku z toczącą się publiczną
dyskusją dotyczącą przeprowadzania doświadczeń na zwierzętach**

W związku z pracami prowadzonymi w Sejmie nad ustawą o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych (druk 2790), dostosowującym polskie prawodawstwo do przepisów Unii Europejskiej, toczy się w mediach ożywiona i emocjonalna dyskusja. Jej przejawem są między innymi artykuły prasowe, ukazujące się w opiniotwórczych czasopismach i dziennikach, mające niewątpliwie duży wpływ na kształtowanie poglądów społeczeństwa. Z przykrością stwierdzamy, że wielokrotnie publikowane są w nich materiały zawierające nieprawdziwe informacje. Uważamy za bardzo niepokojące, że opiniotwórcze media w toczącej się dyskusji publicznej przekazują wypaczony obraz pracy naukowców, podważając nie tylko dopuszczalność, ale i zasadność przeprowadzania badań naukowych z wykorzystaniem zwierząt.

W ostatnim okresie ukazały się artykuły zawierające wstrząsające, a przy tym całkowicie nierzeczywiste opisy sposobu prowadzenia doświadczeń na zwierzętach. Badania przedstawiane są w nich nie tylko jako działania sadystyczne – polegające na torturowaniu zwierząt, ale również bezsensowne, a nawet szkodliwe – opóźniające postęp medycyny. Te stwierdzenia są jawnie fałszywe – dotychczasowy rozwój biologii i medycyny w ogromnym stopniu opiera się na badaniach z wykorzystaniem zwierząt. Należy podkreślić, że obowiązujące w doświadczeniach naukowych procedury mają między innymi na celu minimalizację stresu i bólu doznawanego przez zwierzęta doświadczalne.

Dyskusja medialna wywołała odzew środowiska naukowego, w tym przede wszystkim publikację Stanowiska Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN przyjętego w dniu 21 listopada 2014 roku. Podkreśla ono, że poglądy na temat prowadzenia badań na zwierzętach przedstawiane w dyskusji publicznej pozostają w rażącej sprzeczności z metodologią współczesnych nauk biologicznych, służących testowaniu hipotez ważnych dla osiągnięcia celów poznawczych i aplikacyjnych. Zwraca też uwagę, że dochowanie dobrostanu zwierząt wykorzystywanych w eksperymentach naukowych jest najwyższym nakazem metodologicznym i etycznym.

Polskie Towarzystwo Biologii Komórki w pełni popiera opinię wyrażoną w Stanowisku Wydziału II PAN. Podkreślamy, że minimalizacja bólu i stresu jest podstawowym wymogiem prowadzenia prac badawczych na zwierzętach.

Wynika to zarówno z nakazów etycznych i precyzyjnych regulacji prawnych jak i z metodologii prowadzenia doświadczeń. Dane uzyskiwane z badań zwierząt cierpiących ból lub utrzymywanych w złych warunkach są zafałszowane i niewiarygodne. Z tych samych powodów nie można wykorzystywać jednego zwierzęcia do kolejnych doświadczeń. Warto podkreślić, że techniki obrazowania przyżyciowego – takie jak ultrasonografia czy tomografia komputerowa – pozwalają na znaczne zmniejszenie liczby zwierząt wykorzystywanych w doświadczeniach, a jednocześnie poprawę jakości uzyskiwanych wyników. Dla badaczy jest oczywiste, że zabiegi wykonuje się w narkozie, a zwierzętom w zdecydowanej większości doświadczeń po zabiegach podaje się środki przeciwbólowe. Nieprzestrzeganie tych zasad byłoby błędem metodycznym i złamaniem wymogów Komisji Etycznych. Bardzo często zwierzęta wykorzystuje się jedynie do pobrania tkanek do badań, nie wykonując wcześniej żadnych procedur doświadczalnych. Zwracamy również uwagę, że prowadzenie badań na zwierzętach jest zwykle ostatnim etapem prac, poprzedzonym rozległymi doświadczeniami *in vitro* na liniach komórkowych czy hodowlach tkankowych oraz analizami *in silico*, wykorzystującymi różnorodne bazy danych i modele komputerowe. W ten sposób pracuje się w laboratoriach biologicznych czy medycznych, także w Polsce. Metody *in vitro* i *in silico* są bardzo wartościowe, dostarczają wielu informacji i ułatwiają formułowanie racjonalnych hipotez. Stanowią jednak jedynie uproszczony model i nie zastępują żywego organizmu.

Zwracamy się do osób odpowiedzialnych za prace nad Ustawą o rzetelne wyważenie argumentów, opieranie się na faktach, a przede wszystkim o uwzględnienie merytorycznego zdania środowiska naukowego. List Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pani prof. Leny Kolarskiej-Bobińskiej opublikowany 2 grudnia 2014 daje nadzieję na możliwość przygotowania racjonalnych przepisów. Powinny one zabezpieczyć dobrostan zwierząt doświadczalnych, nie blokując przy tym rozwoju nauk biologicznych i medycznych w Polsce. Jesteśmy przekonani, że między tymi oczekiwaniami nie ma sprzeczności.

W imieniu Polskiego Towarzystwa Biologii Komórki

(-) prof. dr hab. Halina Gabryś, Prezes PTBK

(-) prof. dr hab. Alicja Józkowicz, Vice-prezes PTBK

Przesłane do:

Pani Prof. dr hab. Leny Kolarskiej-Bobińskiej,
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Pana Prof. dr hab. Michała Kleibera,
Prezesa Polskiej Akademii Nauk

Pana Prof. dr hab. Jerzego Duszyńskiego,
Dziekana Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych Polskiej Akademii
Nauk

Pani Poseł Domiceli Kopaczewskiej,
Przewodniczącej podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego
projektu ustawy o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych
lub edukacyjnych